

โครงการพัฒนาระบบเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ภาคใต้

นำเสนอโดย

เกสัชกรสมชาย ละอองพันธ์

นางสาวจุฑา สังขชาติ

สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ(สวรส.)ภาคใต้

หลักการเหตุผล

ในยุคปัจจุบันที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ระบบการค้าเสรีที่มีการโยกโยนทั่วถึงกันทั่วโลก ก่อเกิดการเร่งและส่งเสริมวัฒนธรรมบริโภคนิยมมากขึ้น อันมีผลให้มนุษย์มีพฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น เหตุปัจจัยนี้เอง สถานการณ์ปัญหาของผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิกลับยิ่งทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับด้วย แม้จะมีหน่วยงานหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และสื่อมวลชน เป็นต้น ต่างเข้ามาแก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ด้วยระบบทำงานที่เป็นลักษณะแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ต่างคนต่างทำไม่สามารถประสานกันเป็นเครือข่าย ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองกับปัญหาผู้บริโภคในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

การศึกษาสังเคราะห์ของจุฑา สังชาติ และคณะ

การพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคเชิงบูรณาการในจังหวัดสงขลา
กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์อาหารและยา

ปัญหาอุปสรรค

- ขาดนโยบายและแผนคุ้มครองผู้บริโภคที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การมีทัศนคติด้านลบต่อผู้ร้องเรียน
- ช่องทางและกระบวนการร้องเรียนยากแก่การเข้าถึง
- การขาดทักษะที่จำเป็นในการคุ้มครองผู้บริโภค
- ขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

แนวทางแก้ไข

- ข้อเสนอแนะที่หนึ่ง
ควรปรับปรุงโครงสร้างอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคระดับจังหวัด
- ข้อเสนอแนะที่สอง
จัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

บทสรุปและข้อเสนอ

เวทีสัมมนาเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคภาคใต้
19 พฤศจิกายน 2550

- ต้องมีเจ้าภาพขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง
- การสร้างกลไกอันเป็นนวัตกรรมการลดแรงปะทะอันเกิดจากกรณีพิพาทใด ๆ
- จัดเวทีสาธารณะผู้บริโภคตามประเด็นความสนใจหรือกระแสขณะนั้น
- กลไกศูนย์ประสานงานผู้บริโภค ที่มีการจัดการระบบข้อมูลให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ความชัดเจนของปัญหาบนพื้นฐานของความถูกต้อง

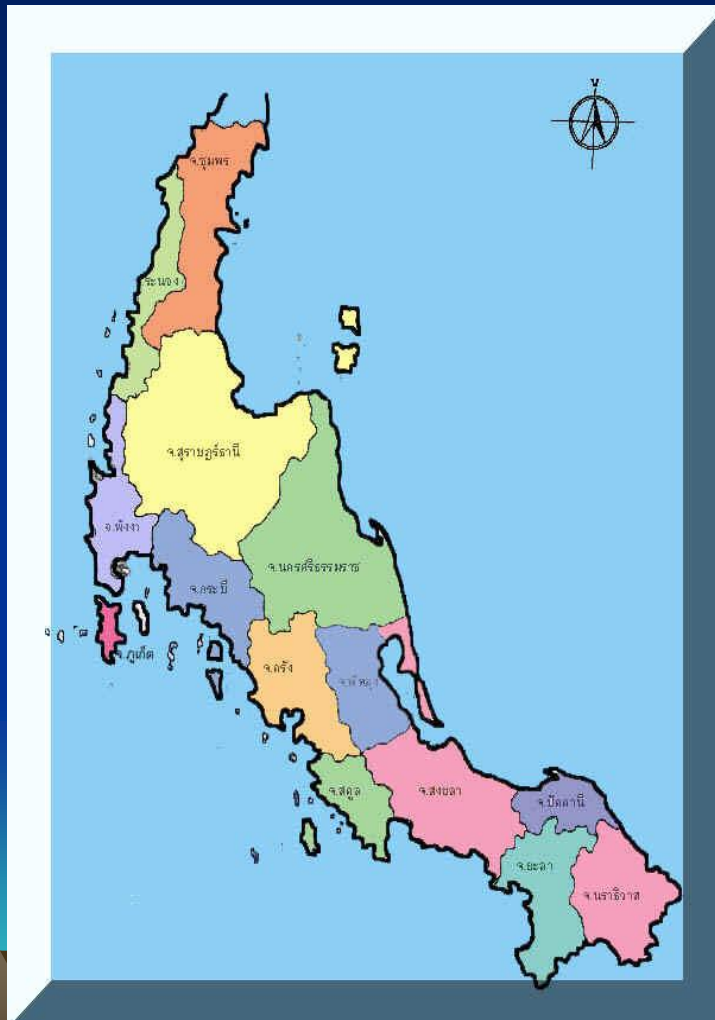
- **ไม่มีความต่อเนื่องทางประเด็นที่ต้องติดตาม**
- ต้องการใช้สื่อสร้างกระแสสังคมในมิตินโยบายการตลาดเพื่อสังคม
(**Social marketing responsibility**)
- เครือข่ายผู้บริโภคภาคใต้ หรือกลุ่มผู้บริโภคก็มีความเป็นอิสระต่อกันที่จะขับเคลื่อนตามประเด็นของแต่ละกลุ่มสนใจ
- **โจทย์ใหญ่ร่วมกันคือ...**
ทำอย่างไรให้ทุกเรื่องมีการกิจผลักดันร่วมกัน
การจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาผู้บริโภค
- **อย่างไรก็ตาม พบว่า**
ทุกกลุ่ม องค์กรที่เข้าร่วมมีความพร้อมและความเข้าใจร่วมระดับหนึ่ง
ยังคงความเป็นอิสระต่อกันในการสร้างข้อต่อให้เกิดความยืดหยุ่นไม่แข็งตัวมากหรือเกิดขบวนการที่ไม่คล่องตัวเป็นอุปสรรคในการปฏิสัมพันธ์สั่งงานกัน
เป็นเพียงเพื่อนร่วมทางในการขับเคลื่อนประเด็นเมื่อต้องการพลัง
เพียงแต่ต้องมีกลไกการจัดการ สะสมองค์ความรู้ แปรผลเป็นนโยบาย **รับเป็นเจ้าภาพในการสร้างเวทีสาธารณะร่วมกัน**
- เป้าหมายคือทำให้เกิดกลไกที่ยั่งยืนเป็นระบบนั้นต้องใช้การประสานภาคีหน่วยงานรัฐที่มีความพร้อม และกระบวนการเตรียมความพร้อมที่มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อจัดระบบข้อมูล องค์ความรู้ อันจำเป็นสำหรับขับเคลื่อนกระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้
- เพื่อเชื่อมโยงและสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคใต้
- เพื่อส่งเสริมการรวมตัวเป็นกลุ่ม องค์กรและเครือข่ายผู้บริโภค อันเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพิทักษ์สิทธิ โดยจัดให้มีระบบสนับสนุนที่จำเป็นด้านต่าง ๆ ต่อการดำเนินงาน
- เพื่อพัฒนากลไกเฝ้าระวัง กลไกพิทักษ์สิทธิ กลไกการร้องเรียน กลไกการไกล่เกลี่ยและกลไกชดเชยค่าเสียหาย
- เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะโดยเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่จำเป็นแก่ผู้บริโภคในวงกว้าง

พื้นที่ดำเนินการ

- พื้นที่ดำเนินการหลัก
สุราษฎร์ธานี
สงขลา
สตูล
ปัตตานี
ยะลา
- พื้นที่ขยาย
ระนอง
ชุมพร
ตรัง

แผนงานและกิจกรรม

1. การจัดทำแผนที่กระบวนการการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้
(Consumer Protection System mapping)
2. การประสานสนับสนุนการศึกษาวิจัยและข้อมูลองค์ความรู้
เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
3. การเสริมสร้างกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคในพื้นที่
4. การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครองผู้บริโภค
5. การสื่อสารสาธารณะ

รายละเอียดแผนงานและกิจกรรม

แผนงานที่ 1 จัดทำแผนที่กระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้ (Consumer Protection System mapping)

- 1.1 การรวบรวมสถานการณ์ปัญหาผู้บริโภค
- 1.2 การจัดทำแผนที่กลุ่มองค์กรหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค
- 1.3 การจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภค

รายละเอียดแผนงานและกิจกรรม(ต่อ)

แผนงานที่ 2 ประสานสนับสนุนการศึกษาวิจัยและองค์ความรู้เพื่อการ คุ้มครองผู้บริโภค

- 2.1 จัดระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นในการคุ้มครองผู้บริโภค
  - 2.1.1 การพัฒนาระบบเครือข่ายการทำงาน ภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้บริโภค
  - 2.1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลความรู้จากกรณีศึกษาที่เป็น Best Practice
  - 2.2.3 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองผู้บริโภค
- 2.2 พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ
  - 2.2.1 วิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย
  - 2.2.2 เวทีสาธารณะเชิงวิชาการเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

รายละเอียดแผนงานและกิจกรรม(ต่อ)

แผนงานที่ 3 เสริมสร้างกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคในพื้นที่

3.1 เสริมสร้างกระบวนการเครือข่ายผู้บริโภคโดยสนับสนุน

กิจกรรมเครือข่ายตามประเด็นของพื้นที่ภาคใต้

3.2 เวทีสัมมนาเสริมศักยภาพผู้บริโภค

3.3 สัมมนาผู้บริโภคภาคใต้

แผนงานและกิจกรรม(ต่อ)

แผนงานที่4 พัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครองผู้บริโภค

4.1 การจัดสภาผู้บริโภคจำลองรูปแบบองค์การอิสระผู้บริโภค

4.2 การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนปัญหาผู้บริโภค

แผนงานที่5 การสื่อสารสาธารณะ

5.1 เว็บไซต์ (Web site)

5.2 วารสาร / จดหมายข่าว

5.3 สนับสนุนสื่อวิทยุ

5.4 เวทีสัมมนาสื่อกับการคุ้มครองผู้บริโภค

รายละเอียดกิจกรรมโครงการแยกตามประเภทกิจกรรม

ประเภทกิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	คิดเป็นร้อยละ
งานวิจัยด้านคุ้มครองผู้บริโภค	2,300,000	32
พัฒนาระบบการผู้บริโภค	2,000,000	29
เวทีผู้บริโภค	1,000,000	14
ศูนย์รับเรื่องร้องเรียน	500,000	
การสื่อสาร	350,000	
การจัดทำแผนที่องค์กร	300,000	15

โครงสร้างเชิงบริหารจัดการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้((สวรส.)

คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์(มอ.)

กรรมการบริหารเครือข่ายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้

องค์กรพัฒนาเอกชน : ดร.วิทยา กุลสมบูรณ์ คุณสารี อ้องสมหวัง คุณสายรุ้ง ทองปลอด

ภญ.ชโลม เกตุจินดา รศ.ดร.เรียงชัย ดันสกุล

องค์กรภาควิชาการ : ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ (สวรส.)

หัวหน้าภาคบริหารเภสัชกิจ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

องค์กรภาครัฐ : นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา ผู้แทนคณะอนุกรรมการคุ้มครอง

ผู้บริโภคจังหวัดสงขลา ผู้แทนศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สงขลา

หน่วยงานรัฐ

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัด
- ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สงขลา
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

ผู้ประสานงานยุทธศาสตร์

เครือข่ายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้

ภก.สมชาย ละอองพันธ์ (ประสานงานวิชาการ)
นางสาวจุฑา สังขชาติ (ประสานงานขับเคลื่อนสังคม)
เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน 1 คน

■ กลุ่มองค์กรผู้บริโภค

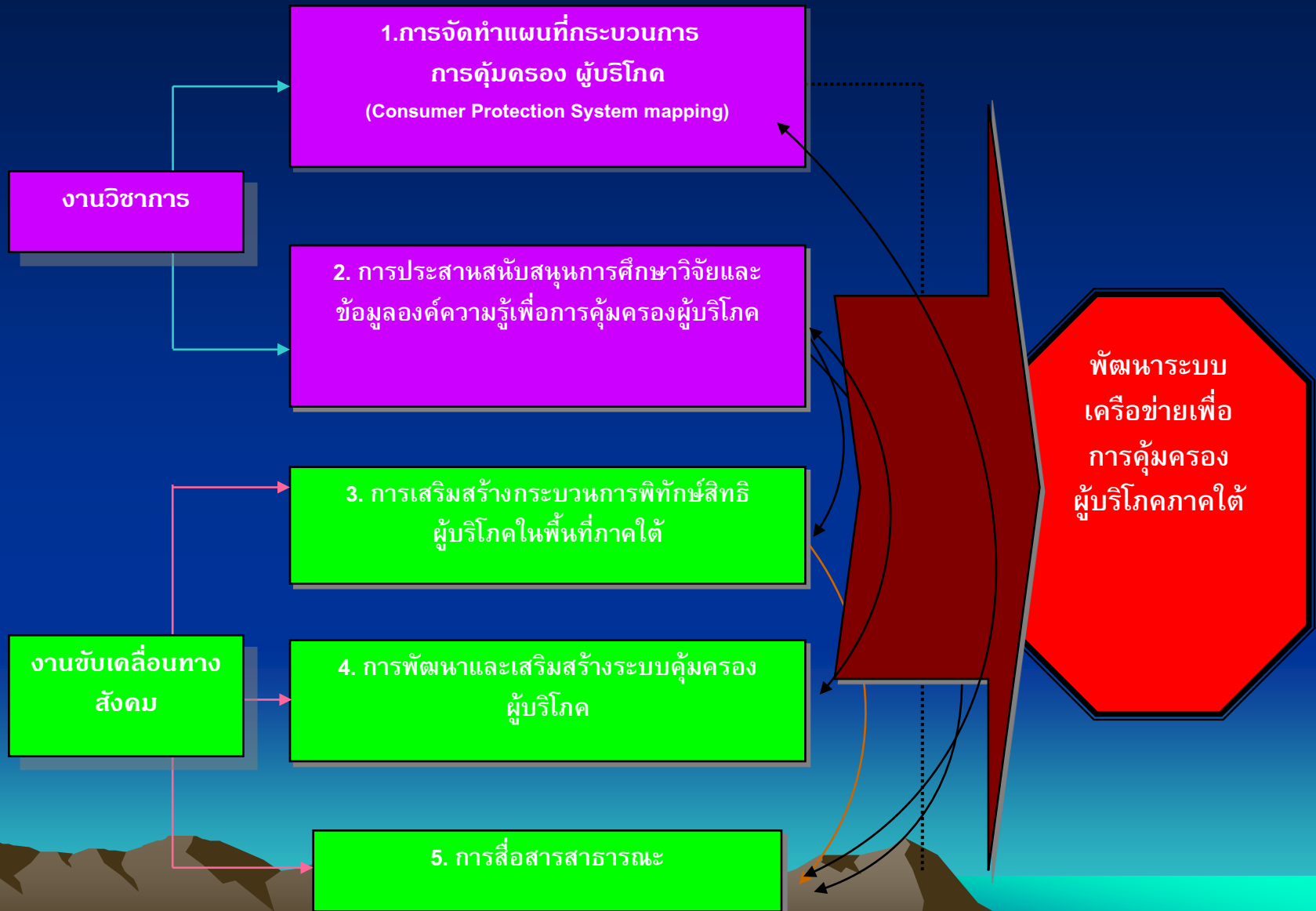
■ เครือข่ายองค์กรผู้บริโภคภาคใต้

องค์กรเอกชน

- ผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต
- สื่อมวลชน
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบเครือข่ายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้

กรอบแนวคิดการทำงาน

กรอบแนวคิดการทำงาน

ปัจจัยนำเข้า (Input)

- เครื่องช่วยองค์กรผู้บริโภค
  - เครื่องช่วยพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคสงขลา
  - โครงการบริโภคเพื่อชีวิต สงขลา
  - โครงการบริโภคสร้างสรรค์ สุราษฎร์ธานี
  - ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดสตูล
  - สมาคมยุวมุสลิม
  - เครื่องช่วยสม.ภาคใต้
  - เครื่องช่วย อย.น้อยในพื้นที่ภาคใต้
- หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย
  - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
  - คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัด
  - สำนักงานขนส่งจังหวัด
  - สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
- ภาควิชาการ
  - คณะเภสัชศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์
  - สำนักงานวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้(สวรส.)
- ภาคประชาสังคม
  - องค์กรพัฒนาเอกชน ในพื้นที่ภาคใต้
  - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย อบต./อบต./เทศบาล
  - เครื่องช่วยสม.
- แหล่งทุน ได้รับการสนับสนุนจาก
  - องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
  - สำนักงานวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้(สวรส.)
  - สทง.กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

กระบวนการ (Process)

งานวิชาการ

- 1.การจัดทำแผนที่คุ้มครองผู้บริโภคภาคใต้(Consumer Protection System Mapping)
- 2.การประสานสนับสนุนการศึกษาวิจัยและศูนย์ข้อมูลคุ้มครองผู้บริโภค (Research and Consumer Protection Information Center)

งานขับเคลื่อนสังคม

3. การเสริมสร้างกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคภาคใต้
- 4.การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครองผู้บริโภค
- 5.การสื่อสารสาธารณะ

ผลผลิต(Output)

- กระบวนการเรียนรู้
  - องค์ความรู้และงานวิจัยด้านคุ้มครองผู้บริโภค
  - เกิดทักษะการทำงานคุ้มครองผู้บริโภค
  - เกิดเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความเข้มแข็ง
- เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานคุ้มครองผู้บริโภคจากBest Practices
- กระบวนการกลไก
  - เกิดระบบ/กลไกคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ
  - ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ผู้บริโภคจะได้รับ
  - ข้อมูลคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกต้องและทันสมัย
  - ได้รับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคภาครัฐ
  - สามารถแก้ไขปัญหาผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว
  - พลังผู้บริโภคมีความเข้มแข็งอันจะส่งเสริมให้ภาครัฐทำงานได้สะดวกยิ่งขึ้น
- ผลประโยชน์
  - งบประมาณที่สนับสนุนการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคถูกนำไปใช้ให้เกิดการขับเคลื่อนพลังผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ความยั่งยืน

- 1.เกิดผู้บริโภคที่มีคุณภาพเท่าทันข้อมูลข่าวสารและสามารถมีวิจรณ์ญานในการตัดสินใจบริโภค
- 2.เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความเข้มแข็ง
- 3.เกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายผู้บริโภคที่เข้มแข็ง
- 4.เกิดระบบหรือกลไกคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ
- 5.องค์กรที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคยึดถืองานคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเสมือนภารกิจหลักขององค์กรที่ต้องปฏิบัติแม้จะไม่มิงงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมก็ตาม